

nom napisati dobro povest; tehnične težave morajo biti sedaj, mislim, ogromne. Kljub temu pa ni mogoče odbora oprostiti vsake krivde; izbira knjig, ki jih pripravljajo za drugo leto, nam zopet dokazuje, da nima jasnega književnega načrta, da živi od dne do dne in se zanaša na srečen slučaj. Toda slučaj je le genijev prijatelj in še njemu ni vedno zvest.

Tajnik družbe teoretično priznava tudi letos v svoji listnici, da bi književni načrt bil potreben, a se izgovarja, da ga zaradi vojske ni mogoče izvršiti (kar ni res), in takoj nato praktično potrebo načrta sploh pobija: češ »veliki založniki kakor Herder ali pri nas Katoliško tiskovno društvo menda tudi ne delajo s pisatelji načrtov za mnogo let naprej!« Kako je s Herderjem, ne vem, da pa Katoliško tiskovno društvo nima solidnega književnega načrta, je pomanjkljivost. Ako hoče biti Družba »velepomembna prosvetna naprava«, kakor jo tajnik imenuje, ne sme več biti odvisna od slučaja in dobre sreče, ampak mora zbrati kulturne delavce okrog sebe, iniciativno poseči v knjižno produkcijo, težiti za tem, da za ljudstvo obdela sčasom vse pomembne prosvetne panoge, z eno besedo — izdelati si mora književni načrt! Ali je treba Celovcu res šele dokazovati, kar je vsem jasno? Ali ni razvidno, da druge pomoči ni? Zato ponavljam, kar sem že enkrat predlagal: V Ljubljani naj se osnuje književni svet, ki bo odboru Mohorjeve družbe pomagal izdelati, spopolnjevati in izvrševati književni načrt. Naj se odbor nikar ne boji za svojo samostojnost, ne moralno, ne gmotno; ta naj mu bo neprikrajšana. Gre le za to, da se mu delo olajša, da se vzajemno ustvari dobra misel, ki je že izražena v točki 4. § 4. družbenih pravil: »Vsak družnik ima pravico priporočevati družbenemu odboru spise, ki se mu za slovensko ljudstvo zdijo potrebni ali koristni.«

Izidor Cankar.

Martín Krpan z Vrha. Napisal Fran Levstik. Podobe naslikal Henrik Smrekar. Knjižnica za otroke 1. Založila in izdala Nova Založba v Ljubljani. Tiskala Katoliška Tiskarna.

Sijajna mladinska knjiga, dokument naše knjižotrške podjetnosti. Ta izdaja »Martina Krpana« je prvi večji spomin enemu naših največjih pesnikov in mož in je socialno naroden čin v teh dnevih, ko smo po dolgem zopet zadihali prosteje, krepkeje. Literarno vrednost Levstikovega »Krpana« ocenjevati, je odveč. Tiskati ga za mladino z u v o d n i m o k v i r o m, Močilar mi je časi i. t. d., je minuciozen strah pred slovstvenim zgodovinarjem, ker je sicer ponatis moderno popravljen v pravopis sedanje rabe in besedni red naše književne proze: tacega v takega, kmalo v kmalu, uže v že, kar sem obljubil, **storil bom v bom storil** i. p. Dvanajst slik je v knjigi: Nazorne so in zasnovane v miljeju slovenske junaške (turške) pesmi. V Brdavsju je nekaj razpoložnja iz »Tisoč in ene noči«, Krpan je bolj »Andersenovski«. Vonj Levstikove šegavosti in zdrave robotosti je Smrekar skušal analogno izraziti iz sebe in svoje manire.

Dr. Ivan Pregelj.

J. Ribičič: **Razvaline.** Trst 1917. Na korist goriškim beguncem založil Zdravko Katnik. Tiskala Tiskarna tiskovnega društva v Kranju. Str. 70. Cena

K 2.— Črtice, zbrane v tej knjigi, so feljtonske po obsegu in vsem svojem načinu. Jezik se ne odlikuje po osebni izrazitosti, pač pa pridno porablja po navadi podlistkarjev stilistične posebnosti, ki so že postale splošna last. Tudi v interpretaciji življenja se poslužuje podlistkarjeve metode; ljudem in stvarim podtika tista občutja, ki jih sam potrebuje. Tako pravi n. pr. Ribičič: »Tudi ta je izgubil nekje svojo mladost,« je vzdihnil mož z dolgo sivo glavo in si podprl glavo. Mož z dolgo sivo glavo tega sicer ni rekel — kmet je, pravi Ribičič — toda za črtico so te besede potrebne. Jezik je tudi formalno pomanjkljiv: »Šolo-odrasli dečki« n. pr. ne smejo v leposlovno knjigo; dovršne in nedovršne glagole je treba prav rabiti; stavek: »grenko slovo izbrise vse lepo, ki je bilo«, je germanizem; itd. Invencija posameznih črtic je zelo dobra, zapletki ne Bog ve kako originalni, a dovolj trdni. Na enem mestu bi se pisatelju dalo za npravnega stališča morda oporekati.

Izidor Cankar.

Janko Barlè, **Pavliška pjesmarica** iz godine 1644. (Pretiskano iz »Sv. Cecilije«.) U Zagrebu 1917. Tiskala Nadbiskupska tiskara. 8°. — 39 str.

Ni še dolgo, odkar so začeli tudi Jugoslovani temeljiteje preiskavati pojave preteklih dob svoje kulturne zgodovine. Nabiranje in razbiranje narodnih pesmi je rodilo že dokaj sadu. V zadnjih letih so se začeli tudi Hrvatje živahneje gibati na glasbeno-zgodovinskem polju; med prvimi je prezaslužni urednik cerkveno-glasbenega časopisa »Sv. Cecilija«, zagrebški kanonik Janko Barlè. Pred dvema letoma je priobčil preiskavo o pesmih o. Nikolaja Krajačevića in pisal o raznih izdajah zbirke »Cithara octochorda«. V letih 1916 in 1917 je obelodanil rokopis, velevažen in zanimiv za zgodovino cerkvene glasbe na Hrvaškem. Namen tej publikaciji je, seznaniti Hrvate s častitljivimi starimi napevi in — to je važneje — pokazati, »kako moramo i mi kod restauracije naše hrvatske pučke crkvene pjesme graditi na starim temeljima i da nipošto ne smijemo prekinuti sa tradicijom«.

Rokopis je sedaj v vseučilišni knjižnici v Zagrebu; listi merijo po 147×96 mm. Vsaka stran je obrobljena z rdečo črto. Začetnice in naslovi so pisani z rdečo in zeleno barvo. Pismo je značilna minuskula 17. veka. Glaske so paleografsko zanimiv pojav: deloma koreninijo njihove oblike še v gotski koralni pisavi, kakor n. pr. pri ligaturah, sicer pa se oslanjajo na oblike menzualne pisave 15. veka. Sistem je tudi po starejšem kroju: ima le štiri (rdeče) črte. Rokopis ima dva dela. Prvi (list 1—88) obsega evangelije; drugi (list 9—170) pa cerkveno pesmarico, ki jo je sestavil menih Pavlinec, kakor to neizpodbitno dokazuje pisatelj. Delo je datirano z letnico 1644. Pisano je »u našoj užoj Hrvatskoj u jednom samostanu pavlinskega reda, vjerojatno u Lepoglavi«. Rokopis je prišel pozneje v samostan »s. Petra u Šumi« (blizu Pazina v Istri), kjer je bil uvrščen med knjige tega samostana leta 1654.

Pesmarica obsega 62 pesmi, ki jih je pisatelj vse posamezno premotril in opremil z beležkami o besedilu in napevu. Nekatere so latinske in imajo tudi hrvatski prevod poleg izvornika; druge so hrvatske, deloma po latinskih izvornikih zložene. Od teh 62 pesmi je 23 prvi-krat objavljenih v tej pesmarici, 22 jih je takih, ki so natisnjene tudi v zbirki »Cithara octochorda« — torej